

MICHÈLE DUPRÉ, PALINÒLOGA

La professió com a segon cognom, indissoluble del propi, al qual no ha renunciat mai una dona singular que, per circumstàncies molt peculiars, ha fet tota la seua carrera científica en la nostra Universitat. Els camins intrincats i tortuosos de la vida varen portar al Departament de Geografia de València, l'any 1971, Michèle Dupré, nascuda a l'Île-de-France. La seua arribada a la Facultat de Geografia i Història eixia un poc del comú: en no posseir el batxillerat espanyol, va ingressar pel procediment dels "majors de vint-i-cinc anys". No és que els depassàs gaire, però sí els tenia ben complerts. Amb una forta dosi de dignitat i discreció la nova matriculada maldava per passar inadvertida i ho hagués aconseguit excepte en un extrem, el seu extraordinari expedient acadèmic. Per això, no dubtàrem en proposar-la, en acabar la llicenciatura, per a una beca de formació del personal investigador que va fruir –i suar– els anys 1979-81.

De bell antuvi tingué ben clar el que volia: dedicar-se a la palinologia, l'estudi del pol·len i les espores, sobretot en el seu vessant paleontològic. Tot té una explicació. Al llarg de la carrera l'arqueologia havia actuat, al costat de la geografia, d'esquer per a un grup d'estudiants que tractaren d'incorporar-se al Departament d'Arqueologia i en foren més aviat dissuadits. Un hi va arribar més tard –o hi tornà a ingressar– i ara n'és professor titular, el Dr. Manuel Pérez Ripoll; la segona fou Michèle i la tercera, la malaguanyada professora Maria Pilar Fumanal. Tot d'una s'establí una solidaritat de gènere i objectius científics entre aquestes dues "vocacions tardanes" d'arqueòlogues-geògrafes. Ara que escric aquestes notes, em pregunte i no m'havia passat mai pel cap, si Michèle, nascuda justament a Levallois-Perret, localitat epònima d'una indústria lítica del paleolític mitjà dels Hauts-de-Seine, estava predestinada... La que no hi estava, ben segur, era la seua companya Maria Pilar Fumanal, que venia del món de l'empresa. Les dues geògrafes feren bona colla durant molts anys, encara que els sobresalts de la vida –ambdues en tingueren prou- les distanciaren un poc, els darrers anys. Dos caràcters o personalitats fermes, el ritme o *tempo* de les quals, com vaig entendre, era distint.

La memòria de llicenciatura, presentada el 1978 i guanyadora del premi extraordinari, ja va versar sobre l'anàlisi pol·línica dels sediments arqueològics de la Cova de les

Malladetes, excavada pel Dr. F.J. Fortea. A partir d'aleshores la tasca, tant de M. Dupré com de M.P. Fumanal, fou un colze-a-colze per a investigar els sediments de les coves excavades, sobretot al País Valencià, i es va traduir en les respectives tesis doctorals. La de Michèle va abastar també, ultra els set jaciments valencians, dues coves del País Basc i dues estacions d'Astúries, de més a més d'una revisió dels llocs estudiats palinològicament a l'entorn mediterrani, pertanyents al Würm i l'holocè. La reconstrucció del paleo-ambient era l'objectiu d'aquesta tesi que vaig tenir l'honor de codirigir –molt des de la rereguarda– amb la professora Josette Renault-Miskovsky. L'acte de defensa (3.12.1985), encara hom el recorda com el més multilingüe que s'ha registrat: castellà, català, francès i italià s'hi van sentir. El Servei d'Investigació Prehistòrica de la Diputació, aleshores en mans més solvents que les actuals, va fer-se càrrec de l'edició del llibre encapçalat per l'enigmàtica composició –magranes o roselles?– d'un vas ibèric de Lliria.

La producció científica de la Dra. Dupré (que podem comprovar a les pàgines següents) és ben nodrida per als escassos vint-i-cinc anys de dedicació i li ha procurat un sòlid prestigi, basat a la seua característica prudència. No ha eixit gaire de la paleontologia vegetal, la seua benvolguda especialitat, més que en temes ocasionals sempre fitogeogràfics, com la vegetació valenciana de l'època ibèrica, la política de la forest valenciana a la conca del Xúquer, els incendis recents al País Valencià. Va afegir a les seues coves, les de l'Or, les Cendres –o la Cendra–, Pernerias i en Pardo i a la fi va sucumbir als meus suggeriments de fixar-se més en els jaciments aquàtics. De més a més de participar al projecte sobre "Les albuferes mediterrànies" (CAYCIT 1378/82), insistí a la Canal de Navarra (Ereta del Pedregal), la Marjal de Pego –a peu de sondeig "com un home"!–, a Xàbia, Torreblanca i a la llacuna fronterera de San Benito. Va dirigir el projecte "Dinámica medioambiental holocena y valoración del impacto humano en el Levante peninsular" (CICYT, PB 91-0897) amb caracteritzats col·laboradors i aconseguí amb els seus deixebles rebaixar la quota femenina de la disciplina palinològica: de les tres tesis que ha dirigit fins ara –una contra dos–, Penélope González Sampériz, Antonio J. Morales i José S. Carrión, aquest darrer ha recollit el testimoni de la seua directora amb una fidelitat exemplar.

La docència reglada és el complement vertaderament universitari de la recerca. Són quatre lustres –o siga vint promocions de geògrafs– que han passat per les classes de la professora Dupré, centrades a la biogeografia des de l'any 1992. Abans hagué de pagar l'habitual mossatge d'explicar assignatures més generalistes de Geografia física, cosa que va complir amb vertader esperit de servei. Les seues eixides de camp en gran grup o en petit comitè –de vegades amb gos i tot– són recordades per tothom pel seu profit científic. Ara comencem a veure com hi ha persones gairebé indispensables...

Michèle, una francesa inculturada al nostre ambient i nacionalitzada a Espanya, per damunt de tot localisme ha contribuït amb el seu seriós esforç a mantenir el prestigi del Departament de Geografia. A les reunions, potser que hi falte ara allò "que em perdonen, però..." amb què solia cantar les veritats amb una simpàtica i inefable inoportunitat. La seua actuació científica ha estat i és un luxe per a la nostra institució. No s'ha retirat, encara que s'haja jubilat. Que la vegem molts anys entre nosaltres, movent-se entre la geoarqueologia i la biogeografia.

V.M.R.

PUBLICACIONES

- DUPRÉ, M. (1979): *Breve manual de análisis polínico*. C.S.I.C., Universidad de Valencia, 48 pp.
- DUPRÉ, M. (1980): Análisis polínico de sedimentos arqueológicos de la cueva de les Malladetes (Barx, Valencia). *Cuadernos de Geografía* (Universidad de Valencia) 26, 1-22
- DUPRÉ, M.; RENAULT-MISKOVSKY, J. (1981): Análisis polínico. En Bonet *et al.*: *El poblado ibérico del Puntal dels Llops (El Colmenar)(Olocau-Valencia)*. Trabajos Varios, 71, 181-188. Diputación Provincial de Valencia, S.I.P.
- DUPRÉ, M. (1982): VII-Palinología. En Aparicio, J. *et al.*: *La cova de les Calaveres*. Trabajos Varios, 75, 77-86. Diputación Provincial de Valencia, S.I.P.
- DUPRÉ, M. (1982): Aportación al conocimiento de la vegetación valenciana en época ibérica. *Cuadernos de Geografía*, 31, 180-181
- DUPRÉ, M. (1983): Los montes: su estado y política en la cuenca del Júcar, papel hidrológico-forestal. *Cuadernos de Geografía*, 32-33, 265-290
- FUMANAL, M.P. Y DUPRÉ, M. (1983): Schéma paléoclimatique et chrono-stratigraphique d'une séquence du Paléolithique Supérieur de la région de Valence (Espagne). *Bull. de l'Association Franç. pour l'Etude du Quaternaire*, 1, 39-46
- FORTEA, F.J.; FULLOLA, J.M.; VILLAVARDE, V. DAVIDSON, I.; DUPRÉ, M. Y FUMANAL, M.P. (1983): Schéma paléoclimatique, faunique et chronostratigraphique des industries à bord abattu de la région méditerranéenne espagnole. *Riv. di Scienze Preistoriche*, vol. XXXVIII, fasc. 1-2, 22-67
- DUPRÉ, M. (1983): Informe preliminar sobre el estudio palinológico del sector K de la Cova de l'Or. *Noticiario Arq. Hispánico*, Madrid, 43-45
- DUPRÉ, M. (1984): Palinología de los niveles VII a II. En Altuna, J. *et al.*: *El yacimiento prehistórico de la cueva de Ekain (Ekain, Deba)*. Munibe, Sociedad de Estudios Vascos, 61-63
- DUPRÉ, M. (1985): Les apports de la Palynologie archéologique à la connaissance du paléoenvironnement en Espagne. C.N.R.S.-C.R.A. Palynologie Archéologique, *Notes et Monographies Techniques*, 17, 375-396
- DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P. Y LA ROCA, N. (1985): Modifications de l'environnement endoreique: la tourbière de la Canal de Navarrés (Valencia, Espagne). *Cahiers Ligures de Préhistoire et de Protohistoire*, 2, 298-311
- FUMANAL, M.P. Y DUPRÉ, M. (1986): Aportaciones de la sedimentología y de la palinología al conocimiento del paleoambiente valenciano durante el Holoceno. *Quaternary Climate in Western Mediterranean*. Universidad Autónoma de Madrid, 325-343
- CALVO, A.; DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P.; LA ROCA, N. Y PÉREZ CUEVA, A. (1986): Evolución holocena del paisaje en el País Valenciano. *Estudios sobre Geomorfología del Sur de España*. Universidad de Murcia, 31-35
- CALVO, A.; CARMONA, P.; DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P.; LA ROCA, N. Y PÉREZ CUEVA, A. (1986): Fases pleistocenas continentales en el País Valenciano. *Estudios sobre Geomorfología del Sur de España*, 37-42
- DUPRÉ, M. (1986): Contribution de l'analyse pollinique à la connaissance du paléoenvironnement en Espagne. *L'Anthropologie* (Paris) T. 90, 3, 589-591
- DUPRÉ, M. (1987): Las sociedades cazadoras. *El Medio Ambiente en la Comunidad Valenciana*, Generalitat Valenciana, 88-91
- DUPRÉ, M. (1987): Reconstrucció i evolució d'un paisatge vegetal: l'Ereta del Pedregal (Navarrés). *Debats*, 21, 10

- SARRIÓN, I.; DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P. Y GARAY, P. (1987): El yacimiento paleontológico del Molí de Mató (Agres, Alicante). *Actas VII Reunión sobre Cuaternario*. Santander. (AEQUA), 59-62
- FUMANAL, M.P.; CARMONA, P.; DUPRÉ, M. Y ESTESO, F. (1987): Fases cuaternarias en el río Tuéjar. Santander. *Actas VII Reunión sobre Cuaternario*. (AEQUA), 119-122
- FORTEA, J.; MARTÍ, B.; FUMANAL, M.P.; DUPRÉ, M. Y PÉREZ RIPOLL, M. (1987): Epipaleolítico y neolitización en la zona oriental de la península ibérica. C.N.R.S. En: *Premières communautés paysannes en Méditerranée occidentale*, 581-591
- DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P.; SANJAUME, E.; SANTISTEBAN, C. ; USERA, J. Y VIÑALS, M.J. (1988): Quaternary evolution of the Pego coastal lagoon (Southern Valencia, Spain). *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology* (Amsterdam), 68, 291-299
- DUPRÉ, M. (1988): *Palinología y Paleoambiente*. Trabajos Varios, 84. Diputación Provincial de Valencia, S.I.P. 160 pp.
- DUPRÉ, M. (1988): Apports de la palynologie à la connaissance du paléoenvironnement végétal holocène de la région de Valence (Espagne). *Trav. de la Section Scient. et Technique*, Institut Français de Pondichéry, T. XXV, 55-63
- LA ROCA, N.; CABRELLES, J.L.; DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P.; QUILS, X.; TORREGROSSA, A. Y VIÑALS, M.J. (1988): Arroyada superficial y erosión. Estación experimental de Requena, Valencia. *Cuaternario y Geomorfología*, vol. 2, 1-4, 43-55
- DUPRÉ, M. (1989): Análisis polínico de la cueva de Amalda. En Altuna, J.; Valdeón, A. y Mariezkurrena, K.: *La cueva de Amalda (Zestoa, País Vasco)*. *Ocupaciones paleolíticas y postpaleolíticas*. Ed. Eusko Ikaskuntza.
- VIÑALS, M.J.; DUPRÉ, M. Y FUMANAL, M.P. (1989): Evolución cuaternaria de la albufera de Pego. Libro Guía. *Jornadas de campo. Pleistoceno Superior y Holoceno en el área valenciana*. AEQUA, 39-43
- BADAL, E.; BERNABEU, J.; DUPRÉ, M. Y FUMANAL, M.P. (1989): El yacimiento neolítico de la Cova de les Cendres. Libro Guía. *Jornadas de campo. Pleistoceno Superior y Holoceno en el área Valenciana*. AEQUA, 53-65
- DUPRÉ, M. (1989): La vegetación del parque natural de la Font Roja (Alcoi, Alicante). Libro Guía. *Jornadas de campo. Pleistoceno Superior y Holoceno en el área valenciana*. AEQUA, 74-78
- CARMONA, P.; DUPRÉ, M. Y SOLÉ, (1989): Reconstrucción paleoambiental del Holoceno en el registro sedimentario de la ciudad de Valencia. II *Reunión del Cuaternario Ibérico*. Madrid. Univ. Complutense.
- LA ROCA, N.; FUMANAL, M.P. Y DUPRÉ, M. (1989): La canal de Navarrés (Valencia): evolución de un medio endorreico. *XI Congreso Nacional de Geógrafos Españoles*. Madrid, Universidad Complutense.
- RENAULT-MISKOVSKY, J. Y DUPRÉ, M. (1990): El impacto del hombre sobre el medio desde las primeras culturas neolíticas en la cuenca mediterránea. *VIII Simposio de Palinología* (A.P.L.E.), Tenerife, Islas Canarias, 24/28 sept. 1990 (en prensa).
- DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P. Y VIÑALS, M.J. (1990): Hombre y entorno físico en el tránsito Pleistoceno Superior-Holoceno: Cova de les Cendres-Acantilados de la Nao. *Reunión de Gearqueología*. Barcelona, 17-19 oct.
- DUPRÉ, M. (1990): Historical antecedents of desertification: climatic or anthropological factors?. *Strategies to combat desertification in Mediterranean Europe*. Commission of the European Communities. Report EUR 11175 EN/ES, 2-39. ISBN 92-826-1955-9
- FUMANAL, M.P.; VIÑALS, M.J.; DUPRÉ, M.; MATEU, G. ; USERA, J.(1991): *Evolución cuaternaria del tramo costero entre el cap de Sant Antoni y la cala de la Granadella (Xàbia, Alicante)*. Dpto. de Geografía, Univ. de Valencia, IVEI.

- DUPRÉ, M. (1991): Historia y patrimonio. En Stübing Martínez *et al.*: *Parque Natural del Montgó*. Monografies 10, Agència del Medi Ambient, Generalitat Valenciana, 43-86
- RENAULT-MISKOVSKY, J.; DUPRÉ, M. Y BHUI-THI-MAI (1991): Impact of man and climate on the desertification of Mediterranean sea plains during Holocene. Abstracts. *XIII International Congress*, (INQUA), 2-9 agosto 1991, Beijing, China. 304 pp.
- DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P.; VILLAVARDE, V. Y BERNABEU, J. (coord.)(1991): Cuaternario litoral de la provincia de Alicante, sector Pego-Moraira. *Libro excursión VIII Reunión Nacional sobre Cuaternario*, Valencia 16-20 sept., 21-78
- DUPRÉ, M. (1992): *Palinología*, nº 5. Soc. Española de Geomorfología, Geofoma ed., Logroño, 30 pp.
- DUPRÉ, M. (1992): Los incendios de los últimos años en el País Valenciano (Crónica Valenciana). *Cuadernos de Geografía*, 52, 317-318
- BADAL, E.; BERNABEU, J.; DUPRÉ, M. Y FUMANAL, M.P. (1993): Secuencia cultural y paleoambiente en el yacimiento neolítico de la Cova de les Cendres (Moraira-Teulada, Alicante). En Aleixandre, T. y A. Pérez González (eds.): *El Cuaternario en España y Portugal*. Vol 2. Madrid. Insto. Tecnológico Geominero de España, 943-953
- VINALS, M.J.; BELLUOMINI, G.; FUMANAL, M. P.; DUPRÉ, M.; USERA, J.; MESTRES, J. Y MANFRA, L. (1993): Rasgos paleoambientales holocenos en la bahía de Xàbia (Alicante). *Estudios sobre Cuaternario* (eds. Fumanal, M.P. y Bernabeu, J.), Universitat de València, AEQUA, 107-114
- CARMONA, M.P.; DUPRÉ, M. Y BELLUOMINI, G. (1994): Coastal changes in the Gulf of Valencia (Spain) during the Subatlantic period. *Quaternaire*, 5 (2), 49-57
- CARRIÓN, J.S. Y DUPRÉ, M. (1994): Pollen data from mousterian sites i, Southeastern Spain. *AASP Contributions Series*, 29,17-26
- PÉREZ CARBONELL, C.; BURGAZ, M.E.; PERIS GISBERT, J.B. Y DUPRÉ, M. (1994): Contribución al estudio de la miel de girasol de Castilla-La Mancha. En Mateu, I., Dupré, M., Güemes, J. y Burgaz, M. E. (ed.): *Trabajos de Palinología básica y aplicada*. Universitat de València, APLE, 79-86
- DUPRÉ, M., PÉREZ OBIOL, R. Y ROURE, J.M. (1994): Análisis polínico de la turbera de Torreblanca (Castellón, España). En Mateu, I. *et al.* (eds.): *Trabajos de Palinología básica y aplicada*. Universitat de València, APLE, 165-174
- DUPRÉ, M. (1995): La vegetación y los suelos de la región valenciana. *El Cuaternario del País Valenciano*. Universitat de València, AEQUA, 69-72
- DUPRÉ, M. (1995): Cambios paleoambientales en el territorio valenciano. La Palinología. *El Cuaternario del País Valenciano*. Universitat de València, AEQUA, 205-216
- CARRIÓN, J.S.; DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P. Y MONTES, R. (1995): A palaeoenvironmental study in semiarid southeastern Spain: The palynological and sedimentological sequence at Pernerias Cave (Lorca, Murcia). *Journal of Archaeological Science*, 22, 355-367
- CARRIÓN, J.S.; MUNUERA, M. Y DUPRÉ, M. (1995): Estudios de palinología arqueológica en el sureste ibérico semiárido. *Cuaternario y Geomorfología*, 9 (3-4), 17-31
- CARRIÓN, J.S. Y DUPRÉ, M. (1996): Late Quaternary vegetational history of Navarrés, Eastern Spain. A two core approach. *New Phytologist*, 134, 177-191
- DUPRÉ, M.; FUMANAL, M.P.; MARTÍNEZ GALLEGU, J.; PÉREZ OBIOL, R.; ROURE, J.M. Y USERA, J. (1996): The 'Laguna de San Benito' (Valencia, Spain): Palaeoenvironmental reconstruction of an endorheic system. *Quaternaire*, 7 (4), 177-186
- RENAULT-MISKOVSKY, J.; DUPRÉ, M. Y BHUI-THI-MAI (1998): Vegetable environment of prehistoric sites of Mediterranean area, from Neolithic to present time: Palynology, climate and anthropisation. *Il sistema uomo-ambiente tra passato e presente*. Centro Universitario Europeo per i beni culturali. Ravello. 139-146

- DUPRÉ, M.; CARRIÓN, J.S.; FUMANAL, M.P.; LA ROCA, N.; MARTÍNEZ GALLEGO, J. Y USERA, J. (1998): Evolution and palaeoenvironmental conditions of an interfan area in eastern Spain (Navarres, Valencia). *II Quaternario*, 11 (1), 95-105
- CARRIÓN, J.S.; MUNUERA, M.; NAVARRO, C.; BURJACHS, F.; DUPRÉ, M. Y WALKER, M.J. (1999): The palaeoecological potential of pollen records in caves: the case of Mediterranean Spain. *Quaternary Science Reviews*, 18, 1061-1073
- SOLER, J.A.; DUPRÉ, M.; FERRER, C.; GONZÁLEZ SAMPÉRIZ, P.; GRAU, E.; MÁÑEZ, S. Y ROCA DE TOGORES, C. (1999): Cova d'En Pardo, Planes, Alicante. Primeros resultados de una investigación pluridisciplinar en un yacimiento prehistórico. *Geoarqueología i Quaternari litoral. Memorial M.P. Fumanal*. Universitat de València. Departamento de Geografía, 269-281
- CARRIÓN, J.S.; MUNUERA, M.; DUPRÉ, M. Y ANDRADE, A. (2001): Abrupt vegetation changes in the Segura Mountains of southern Spain throughout the Holocene. *Journal of ecology*, 89, 783-797
- SANTONJA, M.; PÉREZ GONZÁLEZ, A.; VILLA, P.; SESÉ, C.; SOTO, E.; MORA, R.; EISENMANN, V. Y DUPRÉ, M. (en prensa): El yacimiento paleolítico de la Cuesta de la Bajada (Teruel) y la ocupación humana de la zona oriental de la Península Ibérica en el Pleistoceno Medio. *Scripta in honorem Enrique Llobregat Conesa*, 79-101
- DUPRÉ, M. Y CARRIÓN, J.S (en prensa): La Palinología. Paisajes valencianos del Pleistoceno Superior. *Cuadernos de Geografía*, 71-72

